

ساموئل هانتینگتون که نظریات وی با مطالعه وضع سیاسی کشورهای جهان سوم بیوند خورده است، در بحث از انتخابات در جهان سوم، عبارات و اصطلاحاتی چون «انتخابات گنج کننده» و «انتخابات شگفت انگیز» را به کار برده و بر این باور است که در این کشورها انتخابات تنها زنده کننده دموکراسی نیست بلکه راهی است به سوی دموکراسی. مشارکت ۶۲/۸۴ درصدی و اجدان شرایط رأی دادن در دور نخست و ۵۹/۷۶ درصدی آنان در مرحله دوم همین انتخابات ریاست جمهوری و گزینش يك دانشگاهی ناشناخته و یا بهتر بگویم کمتر شناخته شده و پیروزی وی بر رقیبان نیرومندی که پیشینه دراز در زمینه سیاست و مدیریت اجرایی کشور داشتند، نه تنها بر نظر هانتینگتون مهر تأیید زد، بلکه موجبات شگفتی آگاهان سیاسی در کشور و بیرون از مرزها را فراهم آورد. رأی دهندگان ایرانی در سوم تیر ماه ۱۳۸۴ زمام کارهای اجرایی را برای چهار سال آینده به دست کسی سپردند که او را ساده زیست و ساده پوش و مردمی یافته بودند؛ کسی که مبارزه با فساد، برقراری عدالت و مدیریت علمی کارها را وعده می داد؛ و بدین سان شگفت انگیزترین، پیچیده ترین و جنجالی ترین انتخابات ریاست جمهوری در ربع قرن اخیر رقم خورد.

فشارهای اقتصادی کم‌رشدگی، شکاف‌های طبقاتی زنده، بیعدالتی، بیکاری، رواج نومییدی در میان جوانان، تورم دورقمی، گسترش فقر، افسردگی اجتماعی، اعتیاد و فقر مطلق و انتقاد از عملکرد دولت‌های پیشین که وجه غالب در گفتارها و شعارهای انتخاباتی همه نامزدها بود، اکثریت رأی دهندگان را به سوی نامزدی هدایت کرد که بر در انداختن طرحی نو با انسانهایی نو (جوانان) پای می‌فشرد. گذشته از آن، تعدد نامزدها و پراکندگی و شکنندگی آراء و از همه مهمتر ولی اسف انگیز تر، تخریب و ترور شخصیت نامزدهای رقیب از سوی برخی از خود نامزدها یا هوادارانشان، سبب کاهش توجه به سیاستمداران کهنه کار و با تجربه شد و شانس پیروزی نامزدی را که کمتر از دیگران پیشینه درگیر بودن در مسائل سیاسی و اجرایی کشور داشت، افزایش داد. در این نوشتار تلاش می‌شود رفتار انتخاباتی شهروندان، به گونه بیطرفانه، از دید علمی و بر پایه آمارهای مربوط به همین دوره انتخابات ریاست جمهوری بررسی و عواملی که به گزینش فردی دانشگاهی، غیر روحانی و کمتر شناخته شده انجامیده است، تبیین شود.

انتخابات

«شگفت انگیز» و «گنج کننده»

تحلیل جامعه‌شناختی رفتار
انتخاباتی ایرانیان در نهمین دوره
انتخابات ریاست جمهوری

دکتر صمد کلاتری

دانشیار دانشگاه اصفهان

پیشگفتار

تصمیمات شرکت داشته باشند و مشروعیت حکومت بر مشارکت استوار است. بنابراین، وارثان نهایی نظریه ابزاری، سودگرایان و کثرت‌گرایان هستند.

بر پایه نظریه تکاملی استدلال می‌شود که شهروند آرماتی، شهروندی مشارکت جو است و بر این اساس، مشارکت، ایفای مسئولیت اجتماعی در نظر گرفته می‌شود. مشارکت يك تجربه یادگیری است که شهروند را نه تنها آگاه از حقوق خود، بلکه آگاه از وظایف و مسئولیت‌هایش پرورش می‌دهد. چنین دیدگاهی در نوشته‌های ارسطو، میل، روسو و دو تو کویل یافت می‌شود و نیز بخش مهمی از اندیشه‌های محافظه کارانه و سوسیالیستی است.^۲

راش سپس نکته دیگری را مطرح می‌کند. به گفته او، گونه دیگری از انگیزش، ریشه اقتصادی

در باره مشارکت سیاسی که رأی دادن در انتخابات یکی از نمادهای آن است، نظریات گوناگون وجود دارد که از آن میان می‌توان به نظریات لیپست، هانتینگتون، رابرت دال، میلیبات و راش اشاره کرد. راش به نقل از پری، نظریه‌ها درباره مشارکت سیاسی را به دو گونه ابزاری و تکاملی تقسیم می‌کند.

نظریه‌های ابزاری، مشارکت را وسیله‌ای برای رسیدن به يك هدف یعنی برای پیش راندن یا دفاع از يك تن یا گروهی از افراد و سدی در برابر جباریت و استبداد می‌شمارند. نظریه پرداز ابزارگرا بر این باور است که حکومتی که شهروندان در آن مشارکت داشته باشند کارآمدتر است. کسانی که از تصمیمات اثر می‌پذیرند حق دارند در گرفتن

دارد. مدافع برجسته این نظر، آنتونی داونز است. او انسانی محاسبه گر و عقلانی را مطرح می کند که می کوشد هزینه ها را به حداقل و منافع را به حداکثر برساند و در سیستمی عمل می کند که در آن احزاب برای بیشینه کردن رأی فعالیت می کنند.^۳ روانشناسان ویژگی های روانی افراد را عامل تعیین کننده سطح مشارکت آنان در کارها می دانند. به باور آنان، انسانها ویژگیهای شخصیتی و روانی گوناگون دارند که برخی از آنها، ایشان را آماده و علاقمند به مشارکت سیاسی می سازد و برخی دیگر، آنان را از مشارکت سیاسی دلسرد و روگردان می کند. برای نمونه، در دسته بندی یونگ، افراد برونگرا گرایش بیشتری به مشارکت سیاسی دارند.^۴

نظریه اثربخشی سیاسی یا اعتماد سیاسی یکی از نظریات روانشناختی است. اثربخشی سیاسی نگرشی است که در اثر آن فرد احساس می کند با مشارکت سیاسی خود بر فرایندهای سیاسی اثر می گذارد و بر آنها کنترل و نظارت می کند و می تواند از این راه به ارضای نیازهای خود بپردازد.

بر پایه نظریه سودمندی مشارکت سیاسی یا نظریه عقلانی، انسانها با برآورد سود و زیان دست به اقدام می زنند. آنان پیش از اینکه به هرگونه مشارکت سیاسی بپردازند، عاقلانه بررسی می کنند که آیا مشارکت سیاسی در موردی خاص، برای آنان سودی دربر خواهد داشت یا نه؛ چنانچه سودی از آن مشارکت متصور نباشد یا به احتمال زیادی متوجه آنان شود، از مشارکت سیاسی خودداری خواهند کرد، و گرنه وارد میدان مشارکت سیاسی خواهند شد. به این رویکرد، نظریه انگیزش اقتصادی نیز می توان گفت.^۵

بر پایه نظریات اقتصادی-اجتماعی، وضع و

موقع اجتماعی و اقتصادی افراد مانند جنس، سن، میزان سواد و درآمد نیز تعیین کننده مشارکت سیاسی آنان در فعالیتهای سیاسی است.

در حقیقت می توان گفت که رفتار مردمان در بازار سیاست همانند رفتارشان در بازار کالا است. افراد در بازار، کالاها را از زاویه بها و کیفیت می سنجند و مقایسه می کنند و کالاهایی را می خرند که از دید اقتصادی به صرفه باشد؛ در بازار سیاست نیز به همین شیوه رفتار می کنند و رأی خود را به کسانی یا احزابی می دهند که بهترین پاسخ را به درخواست های رأی دهندگان می دهند.^۶ چنین می نماید که رأی دهندگان در انتخابات اخیر آقای محمود احمدی نژاد را بعنوان نماد مبارزه با بیعدالتی ها و نابرابری های موجود تشخیص داده اند و با دادن رأی به ایشان کوشیده اند گامی عملی و فوری برای حرکت دادن جامعه به سوی خواسته های خود بردارند.

انتخابات نهمین دوره ریاست جمهوری از زبان آمار و ارقام

بر پایه آمارهای انتشار یافته از سوی وزارت کشور، در دور نخست انتخابات، یعنی در ۲۷ خرداد ۱۳۸۴، از ۴۶ میلیون و ۲۶۸ هزار و ۴۱۸ نفر واجدان شرایط رأی دادن، ۲۹ میلیون و سیصد و ۱۷ هزار و ۴۲ نفر در پای صندوق های رأی حضور یافته اند و این رقم ۶۲/۸۴ درصد یعنی بیش از نیمی از واجدان شرایط رأی دادن را در بر می گیرد. آمارها نشان می دهد که بالاترین نرخ مشارکت مربوط به استان های ایلام (۸۰/۴۳ درصد)، کهگیلویه و بویراحمد (۷۸/۴۸ درصد)، هرمزگان (۷۸/۳ درصد)، کرمان

● برجستگی
گرایشهای قومی و قبیله ای
در یک رأی گیری ملی
نشانگر آن است افراد پیش
از هر چیز منافع قومی و
قبیله ای را در نظر می گیرند
و منافع ملی پس از آن قرار
دارد. دولت های آینده باید
بکوشند با کار فرهنگی و
آموزش، زمینه را برای
نشستن ایران سالاری و
ایران محوری به جای
قوم سالاری و قوم محوری
فراهم سازند.

استانهایی که در آن برنده شده است

نامزد	استانها
محمود احمدی نژاد:	قم - اصفهان - یزد - خراسان جنوبی - سمنان - تهران - مرکز - چهارمحال و بختیاری - قزوین
مهدی کروبی:	لرستان - ایلام - خوزستان - کرمانشاه - کردستان - فارس - کهگیلویه و بویراحمد - هرمزگان - گلستان - همدان
اکبر هاشمی رفسنجانی:	بوشهر - کرمان - زنجان - گیلان

جدول شماره ۱: درصد آرای داده شده به نامزدها در نهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری دور نخست (۲۷ خرداد ۱۳۸۴)

درصد آرا و نام کاندیدا

ردیف	استان	محموده احمدی نژاد	مهدی کروبی	محمدباقر قالیباف	مصطفی معین	علی اردشیر لاریجانی	محسن مهرعلیزاده	اکبر هاشمی رفسنجانی
۱	آ. شرقی	۱۴/۵۱	۸/۹۱	۸/۹۳	۱۳/۹۰	۲/۰۵	۲۷/۶۸	۱۹/۶۷
۲	آ. غربی	۸/۹۳	۱۱/۸۲	۱۶/۷۴	۱۷/۴۱	۱/۸۳	۱۹/۳۳	۱۷/۹۵
۳	اردبیل	۶/۹۳	۱۰/۹۵	۲۱/۵۹	۱۳/۶۴	۱/۵۸	۲۲/۶۵	۱۹/۴۰
۴	اصفهان	۴۳/۶۳	۱۰/۶۹	۱۰/۷۹	۱۰/۶۸	۳/۹۹	۱۶/۵	۱۴/۲۰
۵	ایلام	۱۰/۸۲	۳۶/۲۸	۱۳/۷۲	۱۸/۸۸	۲/۲۶	۱/۰۶	۱۳/۵۵
۶	بوشهر	۱۹/۵۹	۲۳/۳۳	۱۱/۱۶	۱۶/۳۰	۱/۹۵	۱/۱۷	۲۳/۱۶
۷	تهران	۲۸/۶۳	۷/۹۲	۱۱/۷۲	۱۲/۳۷	۴/۶۹	۵/۳۷	۲۴/۳۱
۸	بختیاری	۲۲/۳۵	۱۹/۸۴	۱۶/۹۴	۱۲/۷۸	۶/۱۱	۱/۳۳	۱۶/۱۶
۹	خراسان جنوبی	۳۴/۹۴	۹/۵۲	۱۶/۸۶	۱۳/۵۰	۱/۹۶	۱/۹۶	۱۹/۶۸
۱۰	رضوی	۱۴/۵۸	۱۱/۴۹	۳۳/۸۶	۱۲/۹۱	۳/۰۴	۱/۳۳	۲۰/۳۶
۱۱	شمالی	۶/۴۴	۲۵/۱۴	۲۸/۰۹	۱۰/۴۸	۴/۷۴	۲/۳۰	۱۹/۷۶
۱۲	خوزستان	۱۴/۸۵	۳۴/۳۴	۹/۴۵	۹/۴۷	۳/۷۳	۱/۲۸	۲۰/۴۰
۱۳	زنجان	۲۰/۰۶	۱۳/۵۱	۱۵/۳۴	۱۴/۷۶	۴/۹۱	۳/۹۹	۲۳/۸۰
۱۴	سمنان	۳۳/۱۶	۸/۷۶	۱۲/۵۳	۸/۹۸	۶/۸۳	۱/۳۱	۲۳/۶۰
۱۵	بلوچستان	۵/۴۶	۸/۸۰	۷/۸۴	۵۴/۷۸	۲/۸۵	۰/۸۳	۱۷/۷۴
۱۶	فارس	۱۳/۱۸	۲۹/۷۰	۱۴/۸۶	۱۱/۷۹	۳/۳۳	۱/۲۲	۲۱/۹۰
۱۷	قزوین	۳۲/۶۹	۱۵/۶۳	۱۴/۸۳	۱۳/۱۰	۳/۴۶	۴/۷۲	۲۰/۸۷
۱۸	قم	۵۳/۳۸	۵/۲۷	۵/۳۷	۵/۸۰	۲/۲۷	۳/۰۱	۲۱/۶۸
۱۹	کردستان	۵/۷۹	۲۸/۸۳	۱۲/۶۸	۲۴/۰۷	۲/۰۱	۲/۶۵	۱۳/۹۹
۲۰	کرمان	۱۰/۸۵	۱۲/۸۲	۹/۴۰	۴/۴۴	۱۸/۵۷	۰/۸۱	۴۰/۳۲
۲۱	کرمانشاه	۹/۱۶	۳۳/۳۰	۱۵/۰۸	۱۳/۹۵	۲/۸۸	۱/۶۱	۱۷/۹۰
۲۲	بویر احمد	۱۰/۸۱	۳۰/۳۲	۱۶/۴۲	۱۶/۰۱	۶/۳۸	۰/۴۹	۱۷/۶۵
۲۳	گلستان	۷/۸۵	۲۶/۷۷	۱۲/۱۰	۲۱/۶۹	۵/۸۵	۱/۱۴	۲۱/۵۱
۲۴	گیلان	۱۴/۰۳	۱۹/۲۰	۱۶/۱۵	۱۷/۱۶	۴/۷۱	۳/۲۰	۲۰/۲۹
۲۵	لرستان	۸/۵۴	۵۳/۹۳	۸/۶۰	۶/۵۸	۳/۸۱	۰/۸۴	۱۴/۸۴
۲۶	مازندران	۱۱/۵۸	۷/۵۰	۸/۴۹	۱۰/۷۹	۳۳/۸۰	۱/۳۴	۲۲/۶۸
۲۷	مرکزی	۱۲/۹۹	۱۷/۳۲	۱۱/۹۰	۱۰/۸۶	۲/۸۵	۲/۳۳	۲۳/۷۲
۲۸	هرمزگان	۲۳/۷۴	۲۸/۷۵	۴/۱۰	۲۴/۹۰	۱۲/۶۷	۱/۵۷	۱۲/۲۵
۲۹	همدان	۳۶/۹۵	۲۶/۵۴	۸/۸۸	۱۰/۲۷	۲/۹۲	۲/۵۰	۲۱/۴۳
۳۰	یزد	۹/۲۸	۱۲/۲۵	۱۴/۱۰	۱۲/۷۶	۱/۹۶	۰/۱۱	۱۶/۴۳
	کل	۱۹/۴۳	۱۷/۲۴	۱۳/۹۰	۱۳/۸۸	۵/۸۵	۴/۳۹	۲۱/۱۳

جدول شماره ۲: درصد مشارکت شهروندان در نهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری و سنجش آن با درصد مشارکت آنان در انتخابات ۱۳۸۰

ردیف	نام استان	درصد مشارکت (نهمین انتخابات ریاست جمهوری)			درصد مشارکت در (هشتمین) دوره	
		دور اول ۲۷ خرداد ۸۴	دور دوم سوم تیرماه ۸۴	تغییرات	۱۸ خرداد ۱۳۸۰	تغییرات در مقایسه با ۳ تیرماه ۱۳۸۴
۱	آ. شرقی	۵۱/۲۴	۴۸/۱۸	-۳/۰۶	۵۳/۰۷	-۴/۸۵
۲	آ. غربی	۴۴/۰۲	۳۷/۱۵	-۶/۸۷	۵۶/۴۱	-۱۹/۲۶
۳	اردبیل	۵۴/۱۵	۴۹/۰۰	-۵/۱۵	۵۸	-۹
۴	اصفهان	۵۸/۲۶	۵۹/۶۰	+۱/۳۴	۶۰/۸۴	-۱/۲۴
۵	ایلام	۸۰/۴۳	۶۶/۷۶	-۱۳/۶۷	۷۷/۱۲	-۱۰/۳۶
۶	بوشهر	۷۲/۳۴	۶۶/۸۴	-۵/۸۶	۷۱/۲۶	-۴/۷۸
۷	تهران	۶۳/۶۸	۶۵/۲۰	+۱/۵۲	۶۷/۹۱	-۲/۷۱
۸	بختیاری	۶۳/۸۵	۶۴/۳۴	+۱/۵۱	۶۵/۶۲	-۱/۲۸
۹	خراسان جنوبی	۷۸/۵۹	۷۱/۸۸	-۶/۷۱	-	-
۱۰	خراسان رضوی	۷۰/۹۹	۶۳/۹۹	-۷	۷۵/۶۶	میانگین سه استان ۱۱/۸۱-
۱۱	خراسان شمالی	۶۳/۵۵	۵۵/۶۷	-۷/۸۸	-	-
۱۲	خوزستان	۵۵/۳۳	۵۱/۲۵	-۴/۰۸	۵۹/۳۰	-۸/۰۵
۱۳	زنجان	۶۵/۲۵	۶۱/۰۳	-۴/۲۲	۶۸/۸۷	-۷/۸۴
۱۴	سمنان	۷۳/۴۸	۷۴/۲۲	+۰/۷۴	۷۸/۰۴	-۳/۸۲
۱۵	بلوچستان	۷۴/۴۴	۶۳/۷۶	-۱۰/۶۸	۷۰/۱۳	-۶/۳۷
۱۶	فارس	۶۱/۳۶	۵۸/۲۸	-۳/۰۸	۶۸/۶۶	-۱۰/۳۸
۱۷	قزوین	۶۹/۲۳	۶۷/۰۴	-۲/۱۹	۷۴/۷۰	-۷/۶۶
۱۸	قم	۷۷/۰۱	۷۷/۲۷	+۰/۲۶	۷۶/۹۹	+۰/۲۸
۱۹	کردستان	۳۷/۳۷	۲۴/۹۶	-۱۲/۴۱	۵۳/۴۵	-۲۸/۴۹
۲۰	کرمان	۷۷/۹۸	۷۷/۸۶	-۰/۱۲	۷۰/۷۳	+۷/۱۳
۲۱	کرمانشاه	۵۵/۳۸	۵۱/۲۰	-۴/۱۸	۶۳/۶۱	-۱۲/۴۱
۲۲	بویراحمد	۷۸/۴۸	۷۶/۱۱	-۱/۶۳	۷۶/۵۹	-۰/۴۸
۲۳	گلستان	۶۵/۸۱	۶۰/۵۳	-۵/۲۸	۷۵/۳۰	-۱۴/۷۷
۲۴	گیلان	۵۸/۴۰	۵۸/۵۲	+۰/۱۲	۶۵/۱۲	-۶/۶
۲۵	لرستان	۶۷/۱۷	۶۰/۴۱	-۶/۷۶	۶۵/۰۴	-۴/۶۳
۲۶	مازندران	۶۵/۱۹	۶۵/۲۵	+۰/۰۶	۶۸/۵۵	-۳/۳
۲۷	مرکزی	۶۲/۰۹	۶۰/۶۳	-۱/۴۶	۶۳/۹۲	-۳/۲۹
۲۸	هرمزگان	۷۸/۳	۶۷/۴۹	-۱۰/۸۱	۷۶/۲۹	-۸/۸
۲۹	همدان	۶۲/۳۴	۵۷/۵۲	-۴/۸۲	۶۳/۰۵	-۵/۵۳
۳۰	یزد	۷۶/۰۲	۷۵/۴۹	-۰/۵۳	۸۹/۱۶	-۱۳/۶۷
کل کشور		۶۲/۸۴	۵۹/۷۶	-۳/۰۸	۶۶/۶۰	-۶/۸۴

جدول شماره ۲: آرای داده شده به آقایان احمدی نژاد و هاشمی رفسنجانی در دوره انتخابات نهمین دوره ریاست جمهوری

(۳۷ خرداد و ۳ تیر ۱۳۸۴)

نامزد						استان	ردیف
اکبر هاشمی رفسنجانی			محمود احمدی نژاد				
نوسانها	دور دوم	دور نخست	نوسانها	دور دوم	دور نخست		
+۹/۸۷	۲۹/۵۵	۱۹/۶۸	+۵۳/۴۷	۶۷/۹۸	۱۴/۵۱	آ. شرقی	۱
+۱۷/۱۷	۳۵/۱۳	۱۷/۹۶	+۵۱/۲۶	۶۰/۱۸	۸/۹۲	آ. غربی	۲
+۱۵/۳۱	۳۴/۷۱	۱۹/۴۰	+۵۶/۰۱	۶۲/۹۳	۶/۹۲	اردبیل	۳
+۱۱/۵۸	۲۵/۷۸	۱۴/۲۰	+۲۸/۱۹	۷۱/۸۲	۴۳/۶۳	اصفهان	۴
+۳۲/۲۵	۴۵/۸۰	۱۳/۵۵	+۴۰/۳۹	۵۱/۲۰	۱۰/۸۱	ایلام	۵
+۱۸/۶۵	۴۱/۸۱	۲۳/۱۶	+۳۶/۲۳	۵۵/۸۱	۱۹/۵۸	بوشهر	۶
+۱۲/۳۱	۳۶/۶۲	۲۴/۳۱	+۳۲/۴۷	۶۱/۱۰	۲۸/۶۳	تهران	۷
+۱۰/۳۲	۲۶/۴۸	۱۶/۱۶	+۴۹/۴۵	۷۱/۸۰	۲۲/۳۵	بختیاری	۸
+۱۲/۶۳	۳۲/۳۱	۱۹/۶۸	+۳۱/۳۶	۶۶/۳۰	۳۴/۹۴	خراسان جنوبی	۹
+۱۴/۰۷	۳۴/۴۳	۲۰/۳۶	+۴۹/۲۲	۶۳/۷۹	۱۴/۵۷	رضوی	۱۰
+۱۸/۸۳	۳۸/۵۹	۱۹/۷۶	+۵۳/۲۹	۵۹/۷۳	۶/۴۴	شمالی	۱۱
+۱۵/۳	۳۵/۶۹	۲۰/۳۹	+۴۵/۹۱	۶۰/۷۵	۱۴/۸۴	خوزستان	۱۲
+۶/۶۷	۳۰/۴۷	۲۳/۸۰	+۴۷/۵۵	۶۷/۶۱	۲۰/۰۶	زنجان	۱۳
+۲/۵۷	۲۶/۱۷	۲۳/۶۰	+۳۸/۵۵	۷۱/۶۹	۳۳/۱۶	سمنان	۱۴
+۳۶/۶۴	۵۴/۳۸	۱۷/۷۴	+۳۸/۹	۴۴/۳۶	۵/۴۶	بلوچستان	۱۵
+۱۸/۵۴	۴۰/۴۴	۲۱/۹۰	+۴۳/۹۶	۵۷/۱۳	۱۳/۱۷	فارس	۱۶
+۴/۵۸	۲۵/۴۵	۲۰/۸۷	+۵۰/۱۱	۷۲/۸۰	۲۲/۶۹	قزوین	۱۷
+۳/۳۷	۲۵/۰۴	۲۱/۶۷	+۱۹/۷۷	۷۳/۱۵	۵۳/۳۸	قم	۱۸
+۲۸/۳۸	۴۲/۳۷	۱۳/۹۹	+۴۳/۸۱	۴۹/۶۰	۵/۷۹	کردستان	۱۹
+۷/۶۵	۴۷/۹۷	۴۰/۳۲	+۳۹/۸۶	۵۰/۷۱	۱۰/۸۵	کرمان	۲۰
+۲۹/۱۲	۴۷/۰۲	۱۷/۹۰	+۳۹/۴۳	۴۸/۵۹	۹/۱۶	کرمانشاه	۲۱
+۱۹/۵۹	۳۷/۲۴	۱۷/۶۵	+۵۰/۴۲	۶۱/۲۳	۱۰/۸۱	بویراحمند	۲۲
+۲۲/۷۹	۴۴/۳۰	۲۱/۵۱	+۴۵/۷۸	۵۳/۶۳	۷/۸۵	گلستان	۲۳
+۱۲/۶۹	۳۲/۹۸	۲۰/۲۹	+۵۰/۳۱	۶۴/۳۴	۱۴/۰۳	گیلان	۲۴
+۳۲/۹۲	۴۷/۷۶	۱۴/۸۴	+۴۱/۱۵	۴۹/۶۹	۸/۵۴	لرستان	۲۵
+۱۰/۸۲	۳۳/۵۰	۲۲/۶۸	+۵۲/۹۹	۶۴/۵۷	۱۱/۵۸	مازندران	۲۶
+۴/۶۱	۲۸/۳۲	۲۳/۷۲	+۴۳/۱۷	۶۹/۶۹	۲۶/۷۹	مرکزی	۲۷
+۲۵/۴۵	۳۷/۷۰	۱۲/۲۵	+۴۶/۶۸	۵۹/۶۷	۱۲/۹۹	هرمزگان	۲۸
+۶/۲۰	۲۷/۶۲	۲۱/۴۲	+۴۶/۶۶	۷۰/۴۰	۲۳/۷۴	همدان	۲۹
+۱۴/۳۴	۳۰/۷۷	۱۶/۴۳	+۲۹/۸۷	۶۶/۸۱	۳۶/۹۴	یزد	۳۰
+۱۴/۸	۳۵/۹۳	۲۱/۱۳	+۴۲/۲۶	۶۱/۶۹	۱۹/۴۳	کل کشور	کل

محمود احمدی نژاد در استان سمنان

برجستگی گرایشهای قومی و قبیله‌ای در یک رأی‌گیری ملی نشانگر آن است افرادی که از هر چیز منافع قومی و قبیله‌ای را در نظر می‌گیرند و منافع ملی پس از آن قرار دارد. دولت‌های آینده باید بکوشند با کار فرهنگی و آموزش، زمینه را برای نشستن ایران‌سالاری و ایران‌محوری به جای قوم‌سالاری و قوم‌محوری فراهم سازند. در انتخابات ملی، توانایی، دانش و بینش، راستگویی و درست‌کرداری، تجربه، آشنایی به مسائل جهانی، واقع‌گرایی، استواری و بردباری نامزدها باید مورد توجه قرار گیرد نه زبان، قومیت، شهر، استان و... همچنین از بررسی جدول شماره ۲ درمی‌یابیم که در سنجش با انتخابات ریاست جمهوری در ۱۳۸۰، به استثنای استانهای کرمان و قم، در ۲۸ استان کشور نرخ مشارکت شهروندان در انتخابات نهمین دوره ریاست جمهوری کاهش یافته است: استان کردستان بالاترین کاهش نرخ مشارکت (۲۸/۴۹ درصد) را داشته است و پس از آن استانهای آذربایجان غربی (۱۹/۲۶ درصد)، گلستان (۱۴/۷۷ درصد) و یزد (۱۳/۶۷ درصد)

(۷۷/۹۸ درصد) و قم (۷۷/۰۱ درصد) بوده است که چنین مشارکتی را می‌توان به «انفجار مشارکت سیاسی» تعبیر کرد. استان‌های کردستان با (۳۷/۳۷ درصد) و آذربایجان غربی با نرخ مشارکت (۴۴/۰۲ درصد) کمترین آرا را به صندوق‌ها ریخته‌اند.

نتایج شمارش آرا در استانهای کشور نشان می‌دهد که در دور نخست انتخابات (۲۷ خرداد ۱۳۸۴)، آقای محمود احمدی نژاد در ۹ استان، آقای مهدی کروبی در ۱۱ استان و آقای اکبر هاشمی رفسنجانی در ۳ استان به شرح جدول صفحه ۳ بیشترین آرا را به دست آورده‌اند.

از بررسی جدول شماره ۱ چنین برمی‌آید که جز آقای مصطفی معین، دیگر نامزدها بیشترین آرا را در زادگاه‌های خود به دست آورده‌اند:

- محسن مهرعلیزاده در استان‌های آذربایجان

شرقی و غربی و اردبیل

- علی لاریجانی در استان مازندران

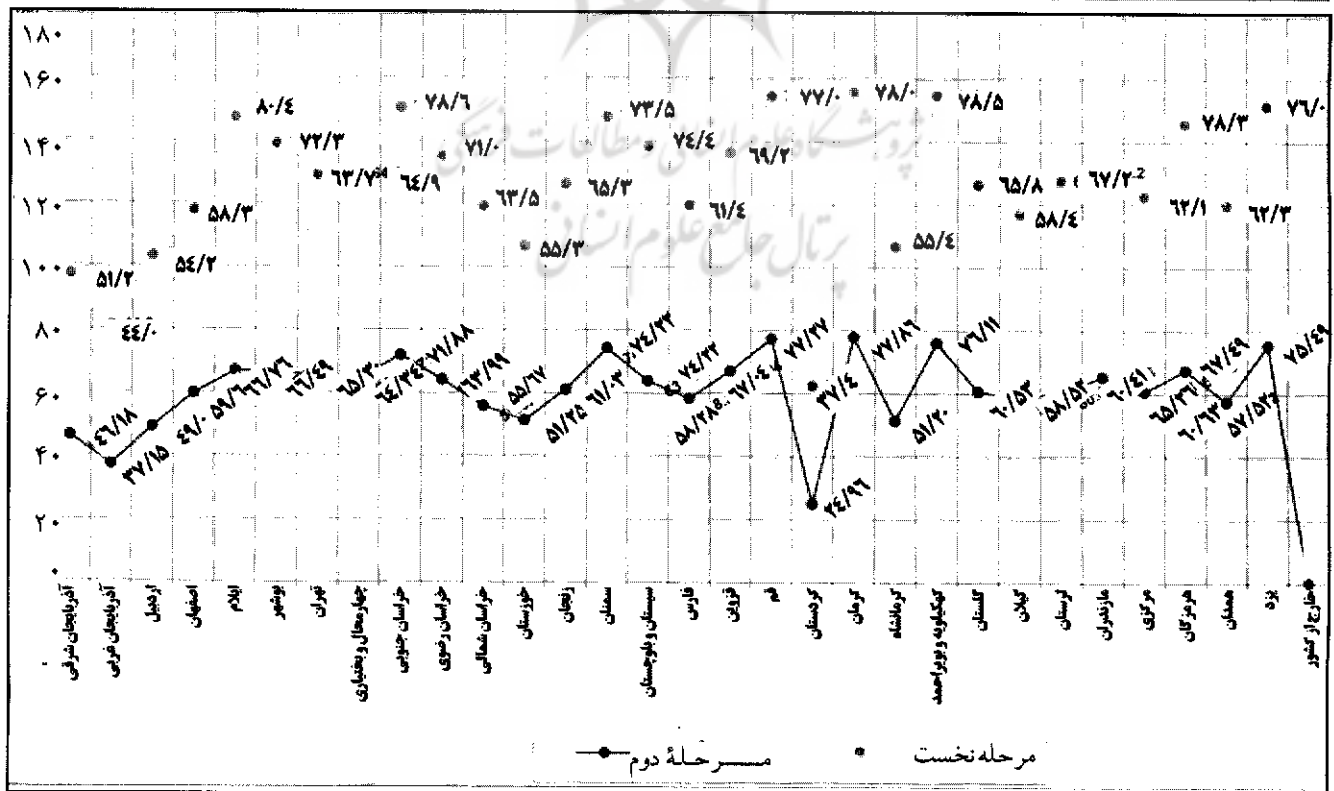
- محمد باقر قالیباف در استان‌های خراسان

رضوی و شمالی

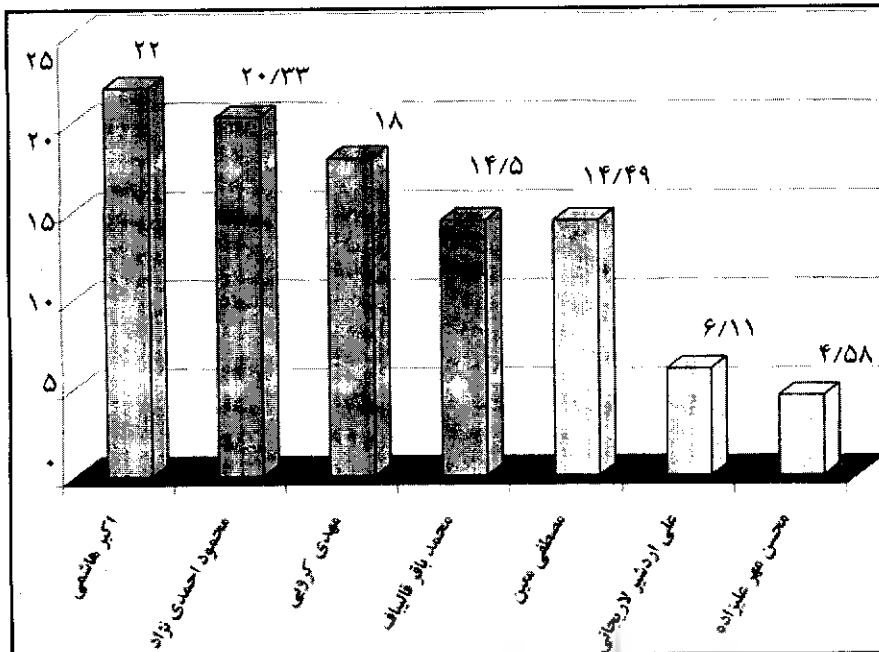
- هاشمی رفسنجانی در استان کرمان

● رئیس‌جمهوری تازه باید کوهی از انتظارات و خواسته‌ها را برآورده سازد و انبوهی از مشکلات و نارسایی‌ها را از میان بردارد و پیروزی در این میدان، در گرو به کار گرفتن نیروهای دانا، آگاه، با تجربه، امین، دلسوز و خداترس است.

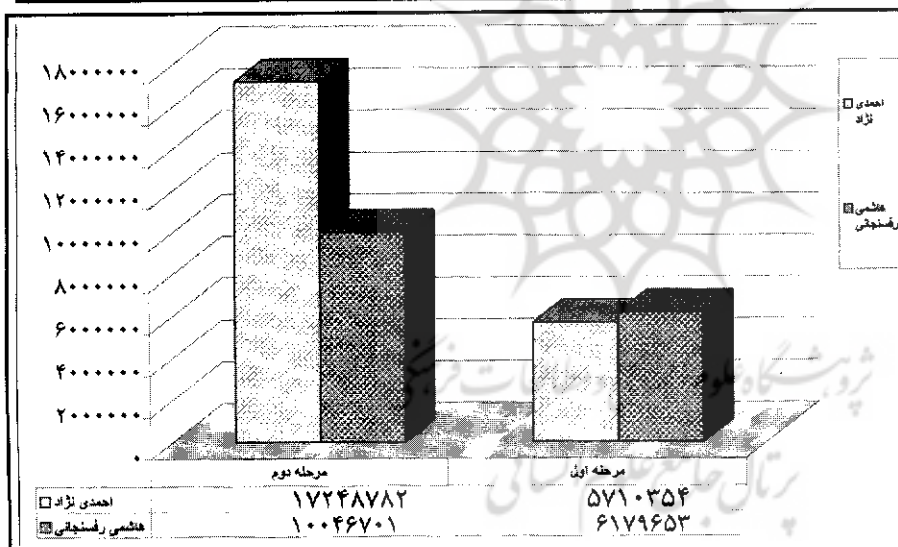
نمودار یک: نمودار مقایسه‌ای درصد مشارکت شهروندان در نهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری در استان‌های کشور

نمودار (۲) آرای داده شده به نامزدها در مرحله نخست نهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری

نمودار (۳) مقایسه آرای داده شده به دو نامزد در مراحل نخست و دوم انتخابات ریاست جمهوری

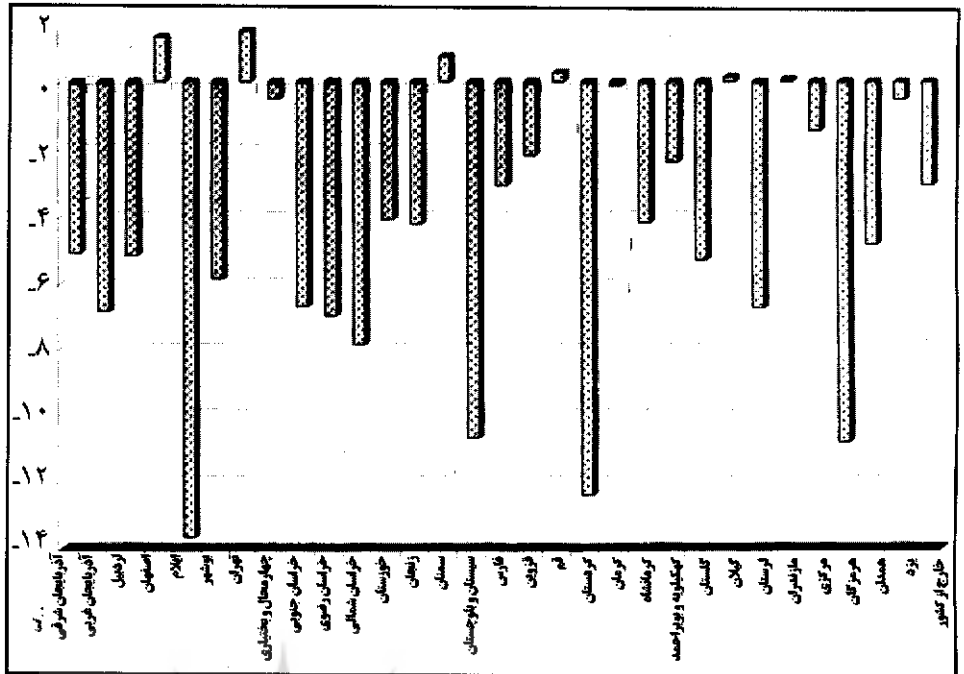

قرار گرفته اند.

رای داده اند. با بررسی جدول شماره ۳ روشن می شود که در دور دوم، آقای احمدی نژاد برخلاف آنچه پیش بینی می شد، در همه استانها از رقیب خود یعنی آقای اکبر هاشمی رفسنجانی پیشی گرفته است. نکته درخور توجه اینکه آقای احمدی نژاد که در دور نخست انتخابات (۲۷ خرداد ۱۳۸۴)، در استان اردبیل تنها ۶/۹۲ درصد آرا را به خود اختصاص داده بود در مرحله دوم (سوم تیر ۱۳۸۴)، ۶۲/۹۳ درصد آرا را از همان استان به دست آورده است؛ یعنی در فاصله يك

آمارهای منتشر شده از سوی وزارت کشور گویای آن است که در دور دوم انتخابات، از چهل و شش میلیون و هفتصد و هشتاد و شش هزار و چهارصد و هیجده تن واجد شرایط رأی دادن، بیست و هفت میلیون و نهصد و پنجاه و نه هزار و دوست و پنجاه و سه نفر یعنی ۵۹/۷۶ درصد در انتخابات شرکت کرده اند و از این میان ۶۱/۶۹ درصد به آقای محمود احمدی نژاد و ۳۵/۹۳ درصد به آقای اکبر هاشمی رفسنجانی

● ایرانیان لزوم دو رقمی (۱۷ درصد) رنج می برند و قدرت خریدشان روز به روز پایین می آید؛ هم نان می خواهند، هم آزادی؛ نه می توان به بهانه آزادی نان را از آنان دریغ داشت، نه چنان که در نظام های توتالیتر مرسوم است به بهانه نان از آزادی محرومشان ساخت. «توسعه سیاسی» همزمان و هماهنگ با «توسعه اقتصادی» معنای واقعی می یابد.

● شهروندان از وعده و وعیدهای درازمدت و بی تاریخ به ستوه آمده‌اند. آنان برآورده شدن خواسته‌ها و نیازهای پر حجم خود را در کوتاه مدت خواهانند؛ چرا که به گفته آن اقتصاددان معروف غربی، همه ما در بلندمدت مرده‌ایم، هم رأی دادگان و هم انتخاب شدگان.

۱۲/۴ درصد کاهش در استان کردستان، ۱۱ درصد کاهش در استان سیستان و بلوچستان، ۷/۹ درصد کاهش در استان خراسان شمالی و نیز بیش از ۵ درصد کاهش در استانهای آذربایجان غربی، اردبیل، بوشهر، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، گلستان، لرستان.

می‌توان گفت که کاهش نرخ مشارکت شهروندان در مرحله دوم انتخابات، سبب کاهش آرای آقای هاشمی رفسنجانی شده است. به سخن دیگر، می‌توان گمان برد که افراد غایب در دور دوم انتخابات، بیشتر از حامیان و طرفداران آقای هاشمی بوده‌اند؛ در حالی که طرفداران و حامیان آقای احمدی نژاد به گونه‌ای چشمگیر به سوی صندوق‌های رأی شتافته‌اند و همین، سبب شده است که در دور دوم انتخابات، دو نامزد با اختلافی هفت میلیونی یا به سخن دیگر، تفاوتی نزدیک به ۲۶ درصد، از هم فاصله بگیرند.

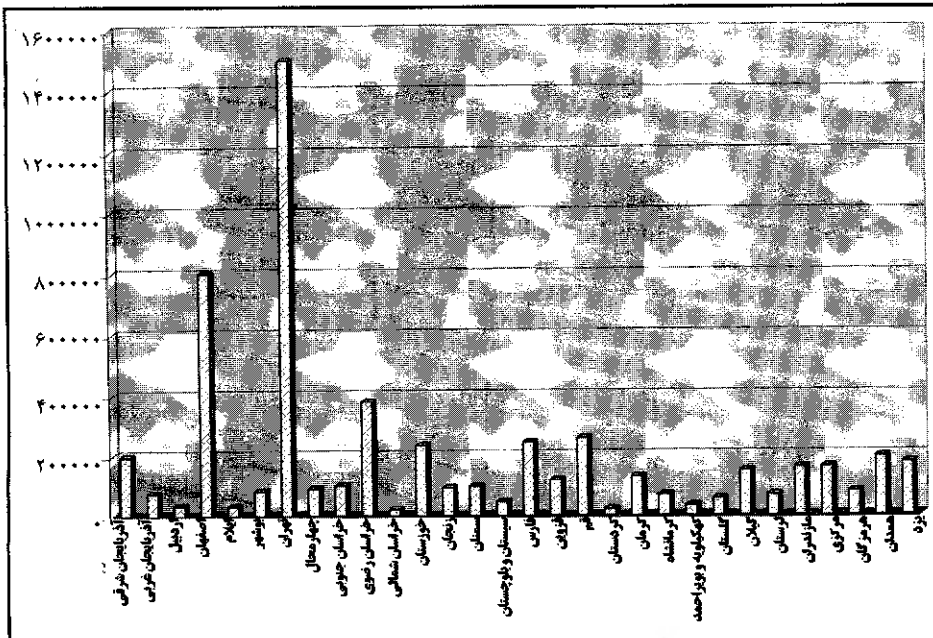
نکته درخور توجه اینکه بخشی از رأی دهندگان به آقای مهرعلیزاده، مصطفی معین و مهدی کروبی در دور نخست، که انتظار می‌رفت بر پایه نظرها و برنامه‌های کم و بیش مشترک این نامزدها با نظرها و برنامه‌های آقای هاشمی رفسنجانی، به او رأی دهند، یا در مرحله دوم انتخابات شرکت نکرده‌اند یا رأی خود را برخلاف

هفته، از ۲۷ خرداد ۸۴ تا سوم تیر ۱۳۸۴، ۵۶ درصد از کسانی در اردبیل که پیشتر به آقای احمدی نژاد رأی نداده بودند، رأی خود را به نام او به صندوق‌های رأی ریخته‌اند. در استان آذربایجان شرقی نیز چنین پدیده‌ای روی داده است. با بررسی آمارهای مربوط به آراء در مرحله دوم و سنجش آن با آمارهای مرحله نخست، این روشن می‌شود که در مرحله دوم، شهروندان بی توجه به اعلامیه‌ها و شعارهای نامزدها و برخلاف انتظار و منطق انتخاباتی، به تنهایی تصمیم گرفته و در انتخابات شرکت کرده‌اند. در دموکراسی‌های غربی که دارای احزاب و تشکلهای سیاسی منسجم هستند، به گونه معمول، در دور دوم انتخابات، صاحبان دیدگاههای گوناگون به سود گرایش‌های نزدیک به خود تبلیغ می‌کنند، ولی در ایران به علت در کار نبودن احزاب سیاسی به معنای واقعی، شهروندان به جای اینکه از یک حزب یا گروه و دسته‌ای خاص پیروی کنند به تنهایی تصمیم گرفته و از نامزدی پشتیبانی کرده‌اند.

چنان که از نمودار شماره ۴ برمی‌آید، در دور دوم نهمین انتخابات ریاست جمهوری، جز چهار استان (اصفهان، تهران، سمنان و قم) شمار رأی دهندگان در قیاس با مرحله نخست کاهش داشته است؛ ۱۴ درصد کاهش در استان ایلام،

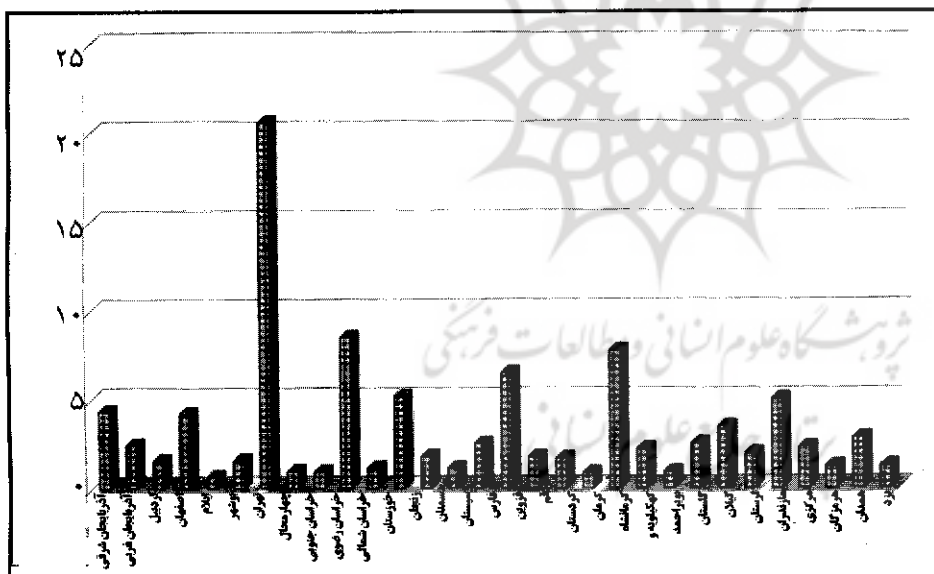

نمودار (۵): آرای داده شده به آقای احمدی نژاد در مرحله نخست انتخابات ریاست جمهوری

● دایره بسته مدیریت،
 پارتنری بازی و خویش و
 قوم گرایی بسیاری از
 مسئولان، عقده
 خودبزرگ بینی تازه به
 دوران رسیده ها، پیدایش
 میلیاردرهای کم
 سن و سال، گماشته شدن
 افراد ناکارآمد و
 بی صلاحیت و کم مایه در
 رأس کارها و... به
 سرخوردگی، بدبینی و
 ناامیدی توده های مردم
 می انجامد.

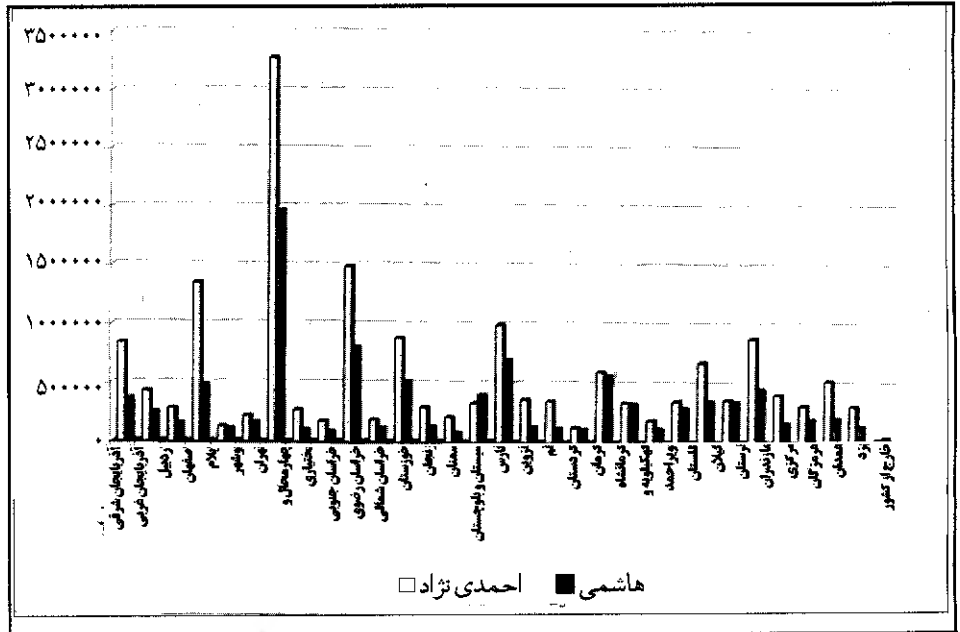
نمودار (۶): درصد آرای داده شده به آقای علی اکبر هاشمی رفسنجانی بر حسب استان در مرحله نخست نهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری

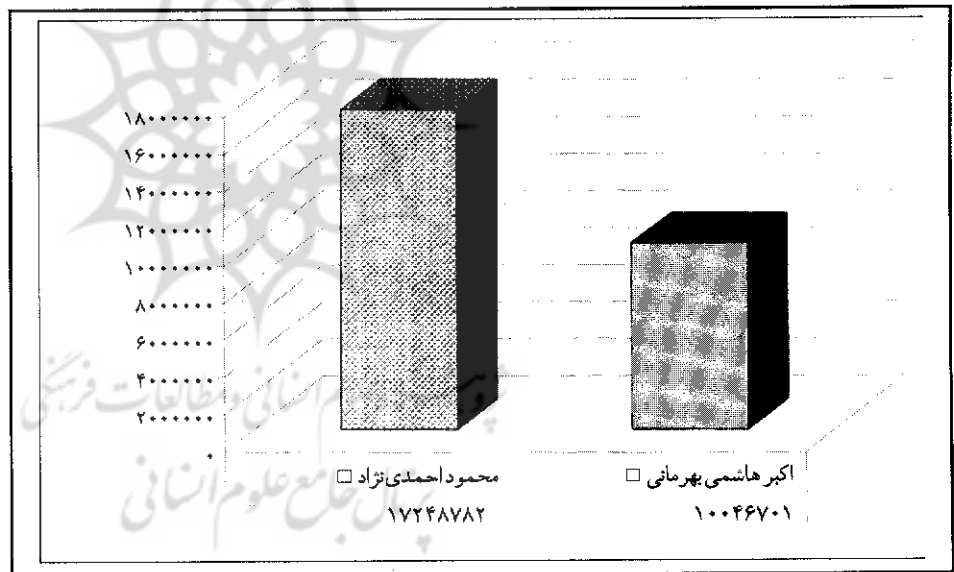
احمدی نژاد شده و آقای اکبر هاشمی رفسنجانی تنها ۱۰ درصد آرای داده شده به نامزدها در دور نخست را به خود اختصاص داده است. در دیگر استانها نیز وضع کمابیش به همین گونه بوده است: آقای محمود احمدی نژاد در دور نخست انتخابات فقط ۶/۹۳ درصد آرای اردبیلی ها را به دست آورده، اما شگفت آور آنکه در دور دوم، این رقم تا ۹ برابر افزایش یافته و از ۶/۹۳ درصد در دور

پیش بینی ها به سود آقای محمود احمدی نژاد به صندوق ها ریخته اند. برای نمونه، در استان آذربایجان شرقی که در مرحله نخست انتخابات آقایان محسن مهرعلیزاده، علی اردشیر لاریجانی، مصطفی معین، محمد باقر قالیباف و مهدی کروبی بر سر هم ۶۱/۴۷ درصد آرا را به دست آورده بودند، در مرحله دوم (سوم تیر ۱۳۸۴) بیش از ۵۳ درصد از ۶۱/۴۷ درصد یاد شده نصیب آقای

نمودار (۷): آرای داده شده به دو نامزد در مرحله دوم انتخابات

نمودار (۸): آرای داده شده به دو نامزد در مرحله دوم انتخابات در سراسر کشور

● آموزگاران زحمتکش این مرز و بوم که بیشتر در زیر خط فقر به سر می‌برند، نیاز به کمک‌های مادی و معنوی فوری دارند و اگر هر چه زودتر چاره‌ای اندیش‌ساییده نشود، سرخوردگی و دل‌سردی آنان تیشه به ریشه آموزش و پرورش خواهد زد و سرنوشت نوباوگان ایرانی دست‌خوش آسیب‌های جبران‌ناپذیر خواهد شد.

احمدی تژاد صاحب ۵۰/۷۱ درصد آرا شده است. در این مورد می‌توان نمونه‌های دیگری نیز آورد. آنچه نتیجه همین دوره انتخابات ریاست جمهوری ایران را دور از انتظار و شگفت‌انگیز جلوه می‌دهد و آگاهان سیاسی و تحلیلگران مسائل اجتماعی را به اندیشه و امید دارد این است که چگونه در فاصله یک هفته چنین تحوّل رخ داده است. در این مدت کوتاه که تبلیغات نیز کمتر بوده، چگونه اکثریت آرا متوجه نامزدی شده است که کمتر کسی پیش‌بینی می‌کرد در دور دوم رقیب

نخست به ۶۲/۹۳ درصد رسیده است. یادآوری این نیز بی‌فایده نخواهد بود که بدانیم آقای احمدی تژاد در مرحله نخست انتخابات فقط ۱۰/۸۵ درصد آرای کرمانیها را به دست آورده بوده، ولی در دور دوم این رقم به ۵۰/۷۱ درصد رسیده و حتی از درصد آرای که کرمانیها در مرحله دوم به نام آقای اکبر هاشمی رفسنجانی به صندوقها ریخته‌اند، فراتر رفته است؛ یعنی آقای هاشمی در استان کرمان در سوم تیر ۱۳۸۴، ۴۷/۹۷ درصد آرا را به دست آورده، در صورتی که آقای محمود

نامناسب و نابرابر ثروتها، بیکاری بویژه بیکاری جوانان تحصیلکرده، اعتیاد، انواع انحرافات اجتماعی و... گوشه‌هایی از زندگی مردمان را به تصویر می‌کشد؛ بی‌سبب نبود که جوانان، زنان و مردان هیجان‌زده حامی رئیس‌جمهور منتخب در برابر خانه‌اش فریاد می‌زدند: «ریشه‌آقازاده‌ها را خشک کن!» و...

* ایرانیان از تورم دورقمی (۱۷ درصد) رنج می‌برند و قدرت خریدشان روز به روز پایین می‌آید؛ هم‌نان می‌خواهند، هم آزادی؛ نه می‌توان به بهانه آزادی نان را از آنان دریغ داشت، نه چنان که در نظام‌های توتالیتر مرسوم است به بهانه نان از آزادی محروم‌شان ساخت. «توسعه سیاسی» هم‌زمان و هماهنگ با «توسعه اقتصادی» معنای واقعی می‌یابد.

* شهروندان از وعده و وعیدهای درازمدت و بی‌تاریخ به ستوه آمده‌اند. آنان برآورده شدن خواسته‌ها و نیازهای پر حجم خود را در کوتاه‌مدت خواهند؛ چرا که به گفته آن اقتصاددان معروف غربی، همه ما در بلندمدت مرده‌ایم، هم‌رای دادگان و هم‌انتخاب شدگان.

* نظام بهداشت و درمان کشور پاسخگوی نیازهای جامعه بویژه طبقات آسیب‌پذیر نیست. چه بسا بیماران درمانده و تهیدستی که به علت نداشتن پول بستری شدن و ناتوانی از پرداخت «زیرمیزی»! در هر وضعی باشند پشت در بیمارستان می‌مانند.

* دایره بسته مدیریت، پارتی‌بازی و خویش و قوم‌گرایی بسیاری از مسئولان، عقده خودبزرگ‌بینی تازه به دوران رسیده‌ها، پیدایش میلیارد‌های کم‌سن و سال، گماشته شدن افراد ناکارآمد و بی‌صلاحیت و کم‌مایه در رأس کارها و... به سر خوردگی، بدبینی و ناامیدی توده‌های مردم می‌انجامد.

* وضع آموزش در ایران نابسامان است. رشد قارچ‌گونه دانشگاه‌های رنگارنگ و ریز و درشت غیردولتی، غیرانتفاعی و خصوصی که هدفی جز دریافت پول گزاف ندارند، چنان ضربه ویرانگری بر پیکر علم و دانش می‌زند که پیامدهای ناگوارش سالیان دراز زدودنی نخواهد بود. در این راستا، شوربختانه برخی از دانشگاه‌های دولتی با پذیرش

آقای هاشمی باشد. اما واقعیت این است که آقای دکتر احمدی‌نژاد توانست با برشمردن مشکلات کشور و ارائه راه‌حل‌ها، تا اندازه زیادی در دلها نفوذ کند؛ وقتی وی از هزینه‌های زاید دولت، مسافرت‌ها به خارج، هزینه‌های مصرفی بالا، ناتوانی مدیران، فساد و بی‌عدالتی در دستگاهها و... سخن گفت و سپردن کارهای مهم به دست مدیرانی را که طعم تلخ فقر و نداری را چشیده باشند وعده داد، بسیاری کسان او را همصدای خود یافتند و به وی اعتماد کردند.

نتیجه‌گیری

رئیس‌جمهور تازه باید کوهی از انتظارات و خواسته‌ها را برآورده سازد و انبوهی از مشکلات و نارسایی‌ها را از میان بردارد و پیروزی در این میدان، در گرو به کار گرفتن نیروهای دانا، آگاه، یا تجربه، امین، دلسوز و خداترس است.

رئیس‌جمهور منتخب نیک می‌داند که:

* بر پایه آمارهای رسمی، ۱/۷ میلیون نفر در آمدی زیر ۴۳ هزار تومان دارند و حتی نمی‌توانند خوراک خانواده خود را فراهم کنند. ۱۱/۳ میلیون نفر ایرانی نیز گرفتار فقر مطلق هستند؛

* هیچ رابطه منطقی میان در آمد و هزینه زندگی بیشتر کارمندان دولت وجود ندارد.

* بسیاری از انسانهای شریف اما درمانده و بیکار در این کشور صادرکننده بزرگ نفت و گاز، که برای گذران زندگی یا تأمین جهیزیه دختران نجیب و معصومان ناگزیر از فروش کلیه خود می‌شوند.

* در کشور ثروتمند ما که نفت بشکه‌ای نزدیک به ۶۰ دلار فروخته می‌شود و نیز دارای ذخایر ارزی چشمگیر است، مردان و زنانی وجود دارند که از فرط فقر و درماندگی در گرداب فساد و تباهی گرفتار شده‌اند.

* شمار چشمگیری بی‌خانمان و کارتن‌خواب در پایتخت کشور وجود دارند که به امید یافتن کار، شهر و روستای خود را ترک کرده‌اند و ناکام در کنار کاخ‌های رویایی مستکبران نوکیسه در اندوه و حسرت بی‌پایان روزگار می‌گذرانند.

* رانت و رانت‌خواری، تبعیضات ناروا و فاصله طبقاتی بسیار زننده و توان‌فرسا، توزیع

● **دستگاهها و نهادهای موازی و شبکه‌های پیچیده در چارچوب اقتصاد زیرزمینی، در زمینه تولید و توزیع کالاها و نظارت دولت اخلال می‌کنند و چنانچه از میان برداشته نشوند، همچنان باید شاهد نارسایی‌ها و کجروی‌های جبران‌ناپذیر در ساختار اقتصادی و اجتماعی کشور و چشم به راه آسیبهای بیشتر باشیم.**

* برقراری حقوق بیکاری برای زنان و مردان محروم از کار، از یک سو آنان را به تلاش بیشتر برای یافتن کار تشویق خواهد کرد و از سوی دیگر مانع از آن خواهد شد که طعمه فرصت طلبانی گردند که پیوسته در برابر بیکاران بی‌پول دام می‌گسترانند.

* رئیس‌جمهوری باید از آزادی بیان، قلم و حریم خصوصی شهروندان در چارچوب قانون اساسی پاسداری کند تا از این راه رشد و شکوفایی استعداد جوانان که آینده کشور و سرنوشت ملت به دست آنان است، میسر گردد.

* توسعه پایدار، تأمین عدالت و پیشرفت اجتماعی و رفاه‌هنگامی میسر است که جامعه و کشور در ثبات، آرامش و صلح به سر برند و در این راستا تعامل سازنده و مثبت بین‌المللی و تشکیل «دولت صلح» که رئیس‌جمهوری منتخب مژده آن را داده است و نیز تفاهم و روابط برابر با کشورهای گوناگون جهان، با حفظ منافع ملی، ضرورت دارد.

* سرانجام اینکه همه ۷۰ میلیون ایرانی (چه کسانی که به‌وی‌رای دادند و چه آنان که رقیب وی را برگزیدند) بی‌صبرانه منتظرند که شعارها و تبلیغات و وعده‌های انتخاباتی وی هر چه زودتر جامه عمل پوشد و تحقق یابد.

یادداشتها:

۱. هانتینگتون، ساموئل، موج سوم دموکراسی، ترجمه احمد شهسا، تهران، روزنه، چاپ سوم، ۱۳۸۱، ص ۱۹۲.
۲. راش، مایکل، جامعه و سیاست، ترجمه منوچهر صیوری، تهران، سمت، ۱۳۷۷، ص ۱۳۹.
۳. همان، ص ۱۴۰.
۴. دورژه، موریس، جامعه‌شناسی سیاسی، ترجمه ابوالفضل قاضی، تهران، جاویدان، ۱۳۵۸، ص ۲۱۷.
۵. کلاتری، صمد، نگاهی نو بر مسائل اقتصادی، سیاسی و جامعه‌شناختی جهان سوم، تهران، پژوهشکده امور اقتصادی، ۱۳۸۴، ص ۲۷۵.
۶. کتابی، محمود، مبانی سیاست و حکومت نوین، اصفهان، گل‌بهار، چاپ اول، ۱۳۷۴، ص ۱۶۱.
۷. «بیانات آیت‌الله هاشمی رفسنجانی در جمع هنرمندان موسیقی و سینما»، دنیای اقتصاد (۸۴/۳/۱۲)، شماره ۶۸۹.

کسانی بعنوان دانشجویان نوبت دوم در برابر دریافت پولهای گزاف، گوی سبقت را از دانشگاههای غیردولتی ربوده‌اند.

* آموزگاران زحمتکش این مرز و بوم که پیشتر در زیر خط فقر به سر می‌برند، نیاز به کمک‌های مادی و معنوی فوری دارند و اگر هر چه زودتر چاره‌ای اندیشیده نشود، سرخوردگی و دلسردی آنان تیشه به ریشه آموزش و پرورش خواهد زد و سرنوشت نوباوگان ایرانی دستخوش آسیبهای جبران‌ناپذیر خواهد شد.

* دستگاهها و نهادهای موازی و شبکه‌های پیچیده در چارچوب اقتصاد زیرزمینی، در زمینه تولید و توزیع کالاها و نظارت دولت اخلال می‌کنند و چنانچه از میان برداشته نشوند، همچنان باید شاهد نارسایی‌ها و کجروی‌های جبران‌ناپذیر در ساختار اقتصادی و اجتماعی کشور و چشم‌به‌راه آسیبهای بیشتر باشیم.

* در جهان امروز به سبب گسترش و پیشرفت شگفت‌انگیز ابزارهای اطلاع‌رسانی، کشیدن دیوار میان فرستنده و گیرنده امکانپذیر نیست. چنان که یکی از نامزدهای محترم در انتخابات ریاست جمهوری در سخنرانی خود گفت: «برخی سانسورهایی اثر است و شاید اثر معکوس نیز داشته باشد.»^۲ باید تکلیف استفاده از ماهواره برای همیشه روشن شود. بپذیریم که در صورت آزاد شدن استفاده از ماهواره، بشقابهای گیرنده امواج ماهواره‌ای نیز پس از مدتی کمابیش به سرنوشت دستگاههای ویدئو دچار خواهد شد و همچنان که مردمان پس از آزادی ویدئو، رفته‌رفته استفاده از آن دستگاه را به حداقل رساندند و حتی به فراموشی سپردند، از شمار بهره‌گیران از ماهواره نیز کاسته خواهد شد، بویژه اگر دامنه برنامه‌های آموزشی و مایه‌دار و یخش فیلمها و سریالهای شادی بخش و سرگرم‌کننده و اخبار و گزارشهای مستند در صدا و سیما جمهوری اسلامی گسترش یابد. شرکت گسترده ایرانیان در نهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری که از سوی برخی گروههای مخالف نظام در خارج - تحریم شده بود و تلویزیون‌های وابسته به آنها پیوسته در این باره تبلیغ می‌کردند، نشانه آن است که ملت ایران از دید سیاسی زیر تأثیر مخالفان در خارج قرار نمی‌گیرد.